Nr 122.

Ankom till Riksdagens kansli den 19 maj 1911 kl. 7 e. m.

Utlåtande angående driftkostnader för statens produktiva fonder i hvad angår jordbruksärendena.

(1:a Afd.)

I anledning af de till jordbruksutskottet hänvisade framställningar, som angå driftkostnader för statens produktiva fonder, får utskottet afgifva följande yttrande och förslag.

Statens affärsverksamhet.

Statens domäner.

Driftkostnader under år 1912 för statens domäner.

1:o) I en till Riksdagen den 13 januari 1911 aflåten proposition, nr 4, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet för samma dag föreslagit Riksdagen att

dels godkänna sådan ändring i den år 1908 för domänstyrelsen fastställda aflöningsstat, att förste vaktmästarens lön förklaras kunna efter 5 år höjas med 100 kronor samt en hvar af de två öfriga vaktmästarnas lön ej blott efter 5 år med 100 kronor utan jämväl efter 10 år med ytterligare 100 kronor, äfvensom för tillträde till sålunda medgifna aflöningsförhöjningar bestämma enahanda villkor, som för tillträde till förut medgifven sådan förhöjning blifvit stadgade;

dels i den för skogsstaten gällande stat uppföra ytterligare två jägmästarbefattningar och trettifyra kronojägartjänster med de i statsrådsprotokollet angifna aflöningsförmåner och i sammanhang därmed

nedsätta de i samma stat uppförda resepenningar till jägmästaren i Värends revir, nu 700 kronor, med 100 kronor till 600 kronor;

dels ock, med godkännande af i statsrådsprotokollet gjorda beräkningar, såsom driftkostnader under år 1912 för statens domäner *förslagsvis* uppföra ett belopp af 5,400,000 kronor att utgå från domänfondens afkastning.

De statsutgifter, som kunna betraktas såsom driftkostnader för statens domäner, bestridas för närvarande hufvudsakligen från följande under nionde hufvudtiteln uppförda anslag, nämligen

ordinarie anslaget till domänstyrelsen	kronor	159,000: —
„ „ „ skogsväsendet	„	4,588,000: —

fördeladt sålunda:

Bestämdt anslag:

för skogsstaten	kronor	1,140,300: —
„ statens skogsläroverk	„	96,800: —
	kronor	1,237,100: —

Förslagsanslag:

till ålderstillägg åt personalen vid skogsstaten och skogsläroverken	kronor	110,000: —

Reservationsanslag:

till enskilda skogsundervisningen	kronor	7,600: —
„ kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet	„	3,233,300: —
	kronor	3,240,900: —

extra anslaget till anställande af en extra amanuens hos domänstyrelsen och för renskrifningskostnader m. m.	6,000: —
„ „ till aflöning åt domänintendenter	35,500: —
„ „ till resekostnader vid domänförvaltningen, förslagsanslag	45,000: —
„ „ till afdikningar å kronans skogar i de norrländska länen och i Kopparbergs län	150,000: —

Vidare äro att till driftkostnaderna hänföra *dels* utgifterna för ålderstillägg samt resekostnads- och traktamentsersättning till befattningshafvande i domänstyrelsen, hvilka utgifter för närvarande bestridas från nionde hufvudtitelns förslagsanslag till nämnda ändamål, *dels och* åtskilliga utgifter för domänförvaltningen, hvilka hittills plägat af statskontoret förskottsvis erläggas för att därefter hos Riksdagen anmälas. Dessa sistnämnda utgifter äro af mångskiftande slag och afse ett flertal olika ändamål såsom reparationer, husröteersättning, kronan vid rättegångar ådömda belopp o. s. v. Allra största delen af dessa utgifter har under senare år betingats af kronans deltagande i landtmäteriförrättningar samt i vattenafledningsoch sjösänkningsföretag.

I enlighet med Riksdagens redan fattade beslut i anledning af punkterna 8 och 9 i utskottets utlåtande nr 1 angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel skall på grund af den förändrade uppställningen af riksstaten hvad som af hufvudtitelns anslag är att räkna till driftkostnaderna för statens domäner utbrytas från hufvudtitelns stat och i budgetärt hänseende för sig behandlas. Sålunda bör af ofvannämnda anslag såsom driftkostnader för statens domäner sammanföras följande:

anslaget till domänstyrelsen,

bestämda anslaget för skogsstaten,

förslagsanslaget till ålderstillägg, i hvad angår personalen vid skogsstaten,

reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet, i den mån detta anslag afser andra ändamål än sådana, för hvilka kostnaderna skola bestridas från den af Riksdagen till uppförande å nionde hufvudtiteln beslutade nya anslagstiteln till »Skogsundervisning och skogshushållning i allmänhet»,

anslaget till anställande af en extra amanuens hos domänstyrelsen och för renskrifningskostnader m. m.,

anslaget till aflöning åt domänintendenter,

anslaget till resekostnader vid domänförvaltningen,

anslaget till afdikningar å kronans skogar i de norrländska länen och i Kopparbergs län,

ålderstillägg samt rese- och traktamentsersättning till befattningshafvande i domänstyrelsen, samt

ofvan omförmälda hittills af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter.

Enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag ha driftkostnaderna

under år 1912 för förvaltandet af statens domäner sammanfattande beräknats på följande sätt:

Kostnader för domänstyrelsen:

aflöningsstat för styrelsen	kronor 159,000: —		
till anställande af en extra amanuens hos styrelsen och för renskrifning m. m.	„ 6,000: —		
rese- och traktamentsersättning åt styrelsens personal.....	„ 6,000: —	kronor	171,000: —
Kostnader för skogsstatens ordinarie personal		„	1,198,800: —
Kostnader för ålderstillägg		„	110,000: —
Kostnader för afdikningar å kronans skogar i de norrländska länen och i Kopparbergs län		„	150,000: —
Egentliga förvaltningskostnader		„	3,650,000: —

Kostnader för förvaltningen af statens jordbruksdomäner:

till aflöning åt domänintendenter	kronor 35,500: —		
till resekostnader vid domänförvaltningen	„ 45,000: —	kronor	80,500: —
till vissa andra med förvaltningen af kronans jordbruksdomäner förenade utgifter		„	39,700: —
		Summa kronor	5,400,000: —

Den sålunda beräknade kostnadssumman öfverskjuter uppenbarligen betydligt de för samma ändamål för innevarande år beräknade kostnaderna.

Då dels den beräknade rese- och traktamentsersättningen åt domänstyrelsens personal torde motsvara nuvarande kostnaden för samma ändamål, dels den minskning i nuvarande förslagsanslaget till ålderstillägg åt personalen vid skogsstaten och skogsläroverken, som bör uppkomma därigenom, att ifrågavarande medel ej vidare skola anlitas för ålderstilläggen åt läroverkens personal, kan antagas komma att uppvägas bl. a. därigenom, att ålderstilläggen åt tjänstinnehafvare i domänstyrelsen framdeles skulle komma att utgå af anslaget, dels ock de i nyssnämnda beräkning till 39,700 kronor upptagna, förut af statskontoret förskotterade utgifter, enligt uppgift i statsrådsprotokollet, uppgå till minst omkring 40,000 kronor om året, kommer ökningen af driftkostnaderna att falla:

å kostnaderna för skogsstatens ordinarie personal med ..... kronor 58,500: —
eller skillnaden mellan dessa kostnader 1,198,800 kronor och nuvarande bestämda anslaget för skogsstaten 1,140,300 kronor, samt
å de egentliga förvaltningskostnaderna med ... „ 497,300: —
eller skillnaden mellan å ena sidan dessa kostnader 3,650,000 kronor och å andra sidan nuvarande reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet 3,233,300 kronor minskadt med det belopp, 80,600 kronor, som, (se punkten 9 af utskottets utlåtande nr 1) afser sådana ändamål, för hvilka kostnaderna skola bestridas från den nya anslagstiteln »Skogsundervisning och skogshushållning i allmänhet», eller således 3,152,700 kronor.

Af ökningen, 58,500 kronor, af *kostnaderna för skogsstatens ordinarie personal* skulle 9,700 kronor erfordras till inrättande af 2 nya jägmästartjänster för möjliggörande af uppdelning af hvartdera af Ombergs revir i Östergötlands län och Värends revir i Kronobergs län i två revir samt 48,800 kronor för inrättande af 34 nya kronojägarbefattningar.

Nuvarande Ombergs revir omfattar: af Kristbergs socken i Bobergs härad den där belägna delen af Karlsby kronopark, Åska, Dals, Lysings, Göstrings och Vifolka härad, af Gammalkils socken i Valkebo härad den där belägna delen af Vägstorps kronopark samt Godegårds och Tjällmo socknar i Finspånga läns härad med undantag af den inom Tjällmo socken belägna delen af Gullbergs kronopark, allt af Östergötlands län.

Inom detta revir äro belägna 105 allmänna skogar med en sammanlagd areal af 23,684 hektar, hvaraf 11 om 15,978 hektar under skogsstatens förvaltning samt 94 om 7,706 hektar under skogsstatens kontroll.

Nuvarande Värends revir omfattar samtliga socknar i Uppvidinge, Konga, Norrvidinge och Kinnevalds härad af Kronobergs län, och äro inom reviret belägna 140 allmänna skogar om tillsammans 37,189 hektar, hvaraf 36 om 23,214 hektar under skogsstatens förvaltning samt 104 om 13,975 hektar under skogsstatens kontroll.

Beträffande dessa arealsammandrag är emellertid att märka att, sedan desamma upprättats under år 1909, en del smärre förändringar uppstått hufvudsakligen med afseende å fördelningen af arealen mellan ofvannämnda båda slag af allmänna skogar, på så sätt att några skogar, som förut stått under skogsstatens kontroll, nu ställts under dess omedelbara förvaltning.

Inom hvartdera af dessa båda revir är å extra stat anställd en biträdande jägmästare med arfvode 3,000 kronor och resepenningar, den i Ombergs revir 600 kronor och den i Värends revir 500 kronor.

Enligt det föreliggande förslaget skulle nu Ombergs revir uppdelas i två revir, Ombergs revir och Karlsby revir, samt Värends revir likaledes i två revir, Värends revir och Kosta revir, med följande omfattning:

Ombergs revir (det nya): Lysings, Dals, Göstrings och Vifolka härad samt af Gammalkils socken i Valkebo härad den där belägna delen af Vägstorps kronopark.

Reviret komme i sådant fall att omfatta 74 allmänna skogar om sammanlagdt 12,084 hektar, hvaraf 6,666 hektar under skogsstatens förvaltning och 5,418 hektar under skogsstatens kontroll.

Karlsby revir: Aska härad, af Kristbergs socken inom Bobergs härad den del, som tillhör Karlsby kronopark, samt Godegårds och Tjällmo socknar af Finspånga läns härad med undantag af den inom Tjällmo socken belägna delen af Gullbergs kronopark.

De allmänna skogarna inom detta revir skulle komma att utgöra 31 om sammanlagdt 11,600 hektar, hvaraf 9,312 hektar under skogsstatens förvaltning samt 2,288 hektar under dess kontroll.

Värends revir (det nya): Kinnevalds och Norrvidinge härad, Uppvidinge härad med undantag af Ekeberga, Lenhofda, Elghults, Allgutsboda, Helleberga och Herråkra socknar samt Konga härad med undantag af Hofmantorps, Långasjö, Nöbbele, Linneryds, Elmesboda och Ljuders socknar.

På sådant sätt komme de allmänna skogarna inom reviret att utgöra 106 om tillsammans 19,897 hektar, hvaraf 9,519 hektar under skogsstatens förvaltning samt 10,378 hektar under dess kontroll.

Kosta revir: af Uppvidinge härad: Ekeberga, Lenhofda, Elghults, Allgutsboda, Helleberga och Herråkra socknar samt af Konga härad: Hofmantorps, Långasjö, Nöbbele, Linneryds, Elmesboda och Ljuders socknar.

Med denna omfattning skulle reviret komma att innehålla 34 allmänna skogar om sammanlagdt 17,292 hektar, hvaraf 13,695 hektar under skogsstatens förvaltning och 3,597 hektar under dess kontroll.

Aflöningar och resepenningar till jägmästarna i de revir, som af regleringen skulle komma att beröras, skulle bestämmas till följande belopp:

För jägmästaren i	Lön kronor	Tjänstgöringspenningar kronor	Resepenningar kronor	Summa kronor
Ombergs revir	2,300	2,000	500	4,800
Karlsby „ (nytt)	2,300	2,000	600	4,900
Värends „	2,300	2,000	600	4,900
Kosta „ (nytt)	2,300	2,000	600	4,900

med rätt för enhvar af de nya jägmästarna att härutöfver åtnjuta ålderstillägg på sätt och under villkor, som för öfriga jägmästare är bestämdt.

Hvad sålunda föreslagits för jägmästarna i de nya Ombergs och Värends revir skiljer sig från hvad som gäller för jägmästarne i de nuvarande reviren med samma namn endast i afseende å resepenningarna i Värends revir, hvilka nu utgå med 700 kronor men i sammanhang med revirregleringen skulle, med jägmästarens i detta revir medgifvande, nedsättas till 600 kronor.

De ifrågasatta 34 *nya kronojägarbefattningarna* skulle fördelas sålunda:

16 inom Jämtlands län i mellersta Norrlands distrikt, af hvilka 8 borde, frånsedt ålderstillägg, åtnjuta, förutom 600 kronor i lön, 700 kronor tjänstgöringspenningar och 250 kronor resepenningar och 8, förutom nyssnämnda lön, 600 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor resepenningar; och skulle sålunda, inberäknadt 16 hyresersättningar å 100 kronor, för de föreslagna nya bevakartjänsterna inom Jämtlands län erfordras 25,200 kronor;

6 i Klotens revir af Gäfle—Dala distrikt, hvilka skulle, förutom lön, erhålla 600 kronor i tjänstgöringspenningar och 50 kronor i resepenningar; och skulle, enär boställen för dessa kronojägare för närvarande icke funnes inrättade, för enhvar af dem tillkomma 100 kronor i hyresersättning; hvadan alltså den till dem utgående aflöningen skulle, oberäknadt ålderstillägg, utgöra tillsammans 8,100 kronor;

1 i Västerdalarnas revir inom sistnämnda distrikt — för bevakning af den till kronan nyligen inköpta kronoparken Björnhyttan om 6,223 har — med, förutom lön och hyresersättning, 600 kronor tjänstgörings- och 50 kronor resepenningar, hvartill alltså skulle erfordras 1,350 kronor; samt

11 i landets mellersta och södra delar, däraf 3 i Bergslagsdistriktet, 3 i Östra distriktet, 1 i Västra distriktet, 3 i Smålands distrikt och 1 i Södra distriktet. Lön, 600 kronor, och tjänstgöringspenningar, 500 kronor, skulle vara lika för dem alla, hvaremot resepenningarna skulle vara 100 kronor för sex, 150 kronor för en och 50 kronor för fyra, hvilka belopp afpassats efter bevakningstrakternas omfattning och däraf beroende resor. Jämte 100 kronor hyresersättning för enhvar af dem skulle för dessa tjänster erfordras, oberäknadt ålderstillägg, tillsammans 14,150 kronor.

I afseende å ifrågasatt bevakningstrakt, aflöning och resepenningar för de särskilda nya kronojägartjänsterna tillåter sig utskottet att hänvisa till de å sid. 15—18 i statsrådsprotokollet intagna tablåer.

De med den ifrågasatta regleringen af Ombergs och Värends revir samt inrättandet af de nya kronojägartjänsterna förenade ökningarna i kostnaderna för skogsstatens ordinarie personal, respektive 9,700 och 48,800 kronor, innebära emellertid — då genom revirregleringen arfvoden och resepenningar till de biträdande jägmästarna i nämnda revir, tillhopa 7,100 kronor, samt genom inrättandet af de nya kronojägartjänsterna och däraf följande indragning af ett antal extra kronojägare, enligt beräkning, 31,200 kronor skulle inbesparas — verklig kostnadsökning af endast 2,600 respektive 17,600 kronor.

Det uti den i det föregående återgifna sammanfattningen af de beräknade driftkostnaderna år 1912 för statens domäner upptagna anslaget för *egentliga förvaltningskostnader* är, såsom af hvad förut anförts torde framgå, egentligen endast att betrakta såsom den nya form, hvarunder det förut under nionde hufvudtiteln uppförda reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet i anledning af den förändrade uppställningen af riksstaten uppträder i budgeten. Ifrågavarande anslag är alltså hufvudsakligen afsedt att bereda nödigt rörelsekapital för skötseln af statsskogarna, och har — i dess hittillsvarande form — såsom en följd af den alltmer intensiva och rationella vård och skötsel, som på senare tiden kommit dessa skogar till del och som var afsedd att ytterligare befordras genom den på grund af 1908 års Riksdags beslut i ämnet vidtagna omorganisationen af skogsstaten, för hvart och ett af de senare åren väsentligt ökats. Så höjdes anslaget efter att åren 1903—1906 hafva utgått med enahanda belopp 1,599,792 kronor,

för	år 1907	till	1,824,792	kronor
»	» 1908	»	2,264,792	»
»	» 1909	»	2,568,850	»
»	» 1910	»	2,873,850	»
»	» 1911	»	3,233,300	»

Enligt följande i statsrådsprotokollet intagna tablå ställer sig statsskogarnas afkastning under ungefär samma tid sålunda, därvid emellertid är att märka, att uppgifterna för år 1910 blott äro approximativa:

År.	Bruttoafkastning.	Nettoafkastning.
1905	kronor 7,632,985: 85	kronor 4,734,689: 95
1906	„ 8,693,618: 27	„ 5,846,843: 98
1907	„ 10,039,842: 79	„ 6,938,892: 20
1908	„ 9,594,482: 79	„ 6,008,391: 02
1909	„ 8,899,769: 28	„ 4,447,129: 86
1910	„ 10,680,845: 19	„ 6,029,355: 19

Då, såsom departementschefen framhållit, minskningen i afkastningen åren 1908 och 1909 kan tillskrifvas den nämnda år utmärkande, jämväl på trävarumarknaden inverkande allmänna depressionen på det ekonomiska området, torde väl kunna sägas, att höjningarna af anslaget motsvarats af ökad afkastning från skogarna.

För år 1912 har, såsom förut nämnts, äskats höjning af ifrågavarande anslag med i det närmaste 500,000 kronor. Såsom inverkande å anslagsbehofvet för 1912 må framhållas, utom behofvet af fullt tillräckligt rörelsekapital, dels att staten de senaste åren gjort betydande skogsförvärf, dels ock den omständigheten, att, under det å anslaget funnits reservationer

vid	1906	års	början	kronor 849,371: —
„	1907	„	„	„ 727,278: —
„	1908	„	„	„ 603,594: —
„	1909	„	„	„ 429,720: —
„	1910	„	„	„ 235,391: —.

samt jämväl å 1910 års anslag kan påräknas reservation, ehuru visserligen till högst väsentligt minskadt belopp, så synes å innevarande års anslag reservationerna komma att uppgå till ett så obetydligt belopp, att de knappast kunna tagas med i beräkningen vid pröfningen af anslagsbehofvet för år 1912.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle hela det såsom driftkostnader för statens domäner äskade beloppet uppföras *förslagsvis*. I afseende härå har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Driftkostnaderna skola beräknas förslagsvis, hvilket emellertid uppenbarligen icke innebär någon rubbning i nu gällande förhållanden beträffande de af Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen fastställda aflöningsstaterna för domänstyrelsen och skogsstaten, ej heller i grunderna för den extra skogspersonalens aflönande. Påtagligt är vidare att icke heller ofvannämnda extra anslag till amanuens m. m. hos domänstyrelsen samt till aflöning åt domänintendenter må för framtiden — lika litet som under nuvarande förhållanden — öfverskridas. I den beräknade driftkostnaden komma följaktligen alltjämt att ingå vissa belopp, som fortfarande hafva karaktären af bestämda anslag.

I öfriga delar torde driftkostnadsanslaget vara att anse såsom förslagsanslag. Rörande användningen af anslaget i sistnämnda delar lärer det framdeles ankomma på Kungl. Maj:t att — på sätt hittills skett beträffande reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet — särskildt förordna, bland annat, genom fastställande för hvarje år af generalförslag rörande anslagets användande. Ett öfverskridande af de särskilda, i driftkostnadsanslaget ingående posterna kan följaktligen under inga omständigheter ske annat än efter Kungl. Maj:ts beprövande.»

Beträffande utredningen i öfrigt i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till statsrådsprotokollet.

Utskottet. Beträffande först det till anställande af en extra amanuens hos domänstyrelsen och för renskrifning m. m. äskade beloppet å 6,000 kronor har utskottet af den i statsrådsprotokollet därom lämnade utredningen funnit sig öfvertygadt om behofvet af medlen i fråga, hvadan utskottet icke har något att erinra emot att beloppet, i likhet med hvad som skett för innevarande år, beviljas jämväl för nästa år.

Då på senare tid icke obetydliga skogsområden af kronan inköpts samt den ökade intensitet i skötseln af statens skogar, som man numera allt mera eftersträfvar, gifvetvis ställer väsentligt stegrade kraf såväl på revirförvaltarne som på den bevakande skogspersonalen, torde det ej kunna annat än anses af förhållandena påkalladt, att skogsstatens ordinarie personal tid efter annan måste ökas. Beträffande särskildt revirförvaltarne torde, såsom redan vid föregående tillfälle inom Riksdagen framhållits och hvarom departementschefen erinrat, en rationell skogs-

hushållning oundgängligen kräfva, att en och samma person sättes i tillfälle att såsom revirförvaltare förskaffa sig en ingående kännedom om de många olikartade förhållanden, hvilka äro af betydelse för revirets affärsmässiga förvaltning, något som synes kunna ske allenast under förutsättning att vederbörandes tjänstgöringsområde icke är af alltför stor omfattning i förhållande till intensiteten af det arbete, som åligger honom, samt att vederbörande längre tid i följd kvarstår i en och samma befattning, hvilket återigen kan blifva fallet allenast med ordinarie befattningshafvare. På grund häraf och då utskottet icke haft något att erinra i afseende å de särskilda föreslagna nya befattningarna, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag jämväl i denna del.

I fråga om förvaltningskostnaderna i egentlig mening för statens skogsdomäner har departementschefen anfört, bland annat, hurusom skogsväsendets planmässiga utveckling hos oss i afsevärd mån fördröjts i följd däraf att en fullt rationell och intensiv förvaltning af statsskogarna icke kunnat verkställas med de hittills för ändamålet anvisade medel. Då en kraftig utveckling af landets skogsskötsel vore för rikets ekonomiska framtid af den allra största betydelse samt det i fråga om skogarnas affärsmässiga vård och exploatering syntes tillkomma staten att såvidt möjligt utgöra ett föredöme för de enskilda skogsägarna, syntes man icke böra tveka att väsentligen öka anslagen för ifrågavarande ändamål.

I detta departementschefens yttrande vill utskottet för sin del till fullo instämma. För en vinstgifvande skötsel af statens skogar erfordras nämligen enligt utskottets mening med nödvändighet att till de förvaltande myndigheternas disposition ställes tillräckligt driftkapital. Ty gifvet är att brist på rörelsekapital måste blifva hindrande för utnyttjande på affärsmässigt sätt af alla de tillfällen, då konjunkturer och andra omständigheter, som icke kunna förutses, eljest skulle kunna bereda statsverket ekonomiska fördelar. Då utskottet således väl inser nödvändigheten af att höja rörelsekapitalet därhän, att icke i följd af otillräckligt sådant kapital statsskogarnas planmässiga drift och utveckling kommer att äfventyras, har utskottet icke något att erinra med anledning af den visserligen ganska afsevärda ökning af kronoskogarnas rörelsekapital, Kungl. Maj:ts förslag innebär.

Med åberopande af hvad sålunda anförts och då det föreliggande förslaget i öfrigt icke gifvit utskottet anledning till uttalande, får utskottet, under erinran om Riksdagens förut fattade beslut angående enahanda ålderstillägg vid vaktmästartjänster, som nu ifrågasättes för domänstyrelsens vaktmästare, hemställa,

att Riksdagen må

I. godkänna sådan ändring i den år 1908 för domänstyrelsen fastställda aflöningsstat, att förste vaktmästarens lön förklaras kunna efter 5 år höjas med 100 kronor samt enhvar af de två öfriga vaktmästarnas lön ej blott efter 5 år med 100 kronor utan jämväl efter 10 år med ytterligare 100 kronor, äfvensom för tillträde till sålunda medgifna aflöningsförhöjningar bestämma enahanda villkor, som för tillträde till förut medgifven sådan förhöjning blifvit stadgade;

II. i den för skogsstaten gällande stat uppföra ytterligare två jägmästarbefattningar och trettifyra kronojägartjänster med de i statsrådsprotokollet angifna aflöningsförmåner och i sammanhang därmed nedsätta de i samma stat uppförda resepenningar till jägmästaren i Värends revir, nu 700 kronor, med 100 kronor till 600 kronor; samt

III. med godkännande af i statsrådsprotokollet gjorda beräkningar, såsom driftkostnader under år 1912 för statens domäner *förslagsvis* uppföra ett belopp af 5,400,000 kronor att utgå från domänfondens afkastning.

Ålderstillägg åt revisorn i domänstyrelsen E. G. Fahlcrantz och jägmästaren G. V. Schotte.

2:o) I en till Riksdagen den 31 mars 1911 aflåten proposition, nr 192, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att enhvar af revisorn hos domänstyrelsen Erik Gustaf Fahlcrantz och jägmästaren i Arjepluogs revir Gunnar Viktor Schotte må berättigas att för åtnjutande af ålderstillägg å den honom i hans nu innehafvande tjänst tillkommande lön räkna sig till godo den tid, han, på sätt i statsrådsprotokollet omförmäles, haft förordnande att uppehålla tjänst å extra stat inom domänstyrelsen.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i detta ärende anfört följande:

»Uti nådig proposition till 1905 års Riksdag föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen medgifva, att i den för domänstyrelsen då gällande stat finge under skogsafdelningen uppföras aflöningar till ytterligare tre tjänstemän i första graden (notarier) med 3,000 kronor för dem hvar.

Uti skrifvelse den 19 maj 1905 anförde Riksdagen i anledning häraf, att då omreglering af löneförhållandena m. m. vid domänstyrelsen

innefattades i det uppdrag, som lämnats åt den för afgifvande af förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden tillsatta kommitté, och då uppförande å ordinarie stat af tre nya tjänster inom nämnda styrelse möjligen skulle kunna försvåra genomförandet af den anordning af befattningarna inom ämbetsverket, som kunde komma att med anledning af kommitténs förslag beslutas, hade Riksdagen icke ansett sig kunna bifalla, hvad Kungl. Maj:t i berörda hänseende föreslagit. Då Riksdagen emellertid funnit den i ärendet förebragta utredningen gifva vid handen, att en förstärkning af arbetskrafterna å domänstyrelsens skogsafdelning vore af behofvet påkallad, anvisade Riksdagen till arfvoden åt tre tjänstemän i första graden å nämnda afdelning med 3,000 kronor för dem hvar på extra stat för år 1906 ett belopp af 9,000 kronor. För ifrågavarande ändamål har anslag till enahanda belopp beviljats jämväl för åren 1907 och 1908.

Genom Eders Kungl. Maj:ts den 16 oktober 1908 gifna instruktion för domänstyrelsen har detta ämbetsverks nuvarande organisation blifvit bestämd.

Uti Eders Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse sistnämnda dag angående villkor och bestämmelser för åtnjutande af de från och med 1909 års början fastställda nya aflöningsförmåner för domänstyrelsen stadgas, bland annat, att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, löntagare bör för åtnjutande af sådan förhöjning tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om domänstyrelsens omorganisation.

Uti Eders Kungl. Maj:ts den 17 juni 1908 gifna kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande af de från och med år 1909 fastställda nya aflöningsförmånerna för skogsstaten föreskrifves beträffande förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma tjänstegrad, bland annat, att jägmästare må för tillgodonjutande af ifrågavarande löneförhöjning räkna sig till godo den tid, hvarunder han varit ordinarie tjänsteman i första lönegraden hos domänstyrelsen, i sistberörda hänseende dock under de villkor i öfrigt, som gälla för åtnjutande af fastställda aflöningsförmåner för nämnda styrelse.

I underdåniga skrifvelser den 14 november och den 12 december 1910 har domänstyrelsen anmält, bland andra, revisorn hos styrelsen Erik Gustaf Fahlcrantz och jägmästaren i Arjepluogs revir Gunnar Viktor Schotte till erhållande hvardera af ett första ålderstillägg å lönen,

Fahlcrantz med 500 kronor och Schotte med 400 kronor, räknadt från och med ingången af år 1911.

Till följd af särskilda nådiga remisser har statskontoret häröfver afgifvit underdåniga utlåtanden den 27 december 1910 och den 27 januari 1911.

I fråga om Fahlcrantz har domänstyrelsen meddelat, att han den 15 december 1905 förordnats att från och med 1906 års ingång vara tjänsteman i första graden hos styrelsen på extra stat, att han innehaft nämnda befattning jämväl under åren 1907 och 1908, intill dess han den 23 november sistnämnda år utnämnts till sin nu innehafvande befattning från och med den 1 januari 1909, samt att han efter den 1 januari 1906 under mer än fyra femtedelar af tjänstetiden med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst.

Den befattning å extra stat hos domänstyrelsen, hvilken Fahlcrantz, enligt hvad sålunda omförmälts, innehaft under åren 1906, 1907 och 1908, var en af de tjänster i första graden, till uppehållande af hvilka Riksdagen, på sätt ofvan anförts, å extra stat beviljat anslag för hvart och ett af sistnämnda tre år.

Domänstyrelsen har under åberopande af ofvan anförda bestämmelse i förenämnda nådiga kungörelse den 16 oktober 1908 förklarat sig anse Fahlcrantz berättigad till erhållande af förberörda ålderstillägg å 500 kronor från och med år 1911.

Statskontoret har biträdt denna styrelsens uppfattning.

Beträffande Schotte har domänstyrelsen meddelat, att han på grund af honom den 15 december 1905 meddeladt förordnande från och med den 1 januari 1906 till den 24 januari 1907, då han utnämnts till ordinarie tjänsteman i första graden hos styrelsen, bestridt en af ofvan omförmälda tjänster i första lönegraden, till hvilkas uppehållande Riksdagen anvisat anslag å extra stat för hvart och ett af åren 1906, 1907 och 1908. Schotte har den 26 september 1909 utnämnts till sin nu innehafvande jägmästartjänst, och har Schotte, enligt hvad domänstyrelsen meddelat, efter den 1 januari 1906 under mer än fyra femtedelar af tjänstetiden med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag.

Under åberopande jämväl i detta fall af Eders Kungl. Maj:ts förenämnda nådiga kungörelse den 16 oktober 1908 har domänstyrelsen förklarat sig anse Schotte berättigad att från och med år 1911 komma i åtnjutande af det ifrågasatta ålderstillägget, och har denna domänstyrelsens uppfattning af statskontoret biträdts.

Enligt mitt förmenande lärer den af domänstyrelsen åberopade bestämmelsen i nådiga kungörelsen den 16 oktober 1908 icke kunna gifvas den tydning, ämbetsverken antagit. Nämnda bestämmelse torde nämligen icke afse förordnanden å andra tjänster än sådana, som funnits uppförda å ordinarie stat, och således icke att bereda person, som på grund af förordnande uppehållit en allenast å extra stat uppförd befattning inom ämbetsverket, rätt att för ålderstilläggs åtnjutande tillgodoräkna sig den tid, nämnda förordnande varat. Till följd häraf lära Fahlcrantz och Schotte icke för närvarande kunna med stöd af berörda kungörelse anses berättigade till ålderstillägg. *Departementschefen.*

Att emellertid en sådan förmån det oaktadt bör tillerkännas dem, finner jag vara af billigheten betingadt. Detta står ock i full öfverensstämmelse med tidigare af Riksdagen gjorda medgifvanden i flera likartade fall.»

Då med afseende å hvad statsrådsprotokollet innehåller i ämnet billigheten synes kräfva, att ifrågavarande tjänstemän komma i åtnjutande af den föreslagna förmånen, hemställer utskottet, *Utskottet.*

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Statens utlåningsfonder.

Egnahemslånefonden.

3:o) I en till Riksdagen den 24 mars 1911 aflåten proposition, nr 190, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att för beredande under år 1912 af bidrag till egnahemslåneförmedlare för betäckande af för dem genom lånerörelsen uppkommande kostnader och möjliga förluster med belopp, motsvarande för hvarje låneförmedlare en half procent af den ej till betalning förfallna kapitalskuld, hvari låneförmedlaren på grund af från egnahemslånefonden utbekomna statslån vid samma års början häftat till staten, såsom driftkostnader under nämnda år för egnahemslånefonden förslagsvis uppföra ett belopp af 110,000 kronor att utgå direkt af fondens afkastning. *Driftkostnader under år 1912 för egnahemslånefonden.*

Chefen för jordbruksdepartementet har till berörda protokoll i detta ärende anfört följande:

»På sätt jag förut denna dag vid hemställan om nådig proposition till Riksdagen angående kapitalökning för egnahemslånefonden erinrat, medgaf Riksdagen, då denna fond år 1904 inrättades, att Kungl. Maj:t finge af fondens medel årligen anvisa såsom bidrag till hushållningssällskapen för betäckande af för dem genom lånerörelsen uppkommande kostnader och möjliga förluster ett belopp, motsvarande för hvarje hushållningssällskap en half procent af den ej till betalning förfallna kapitalskuld, hvari sällskapet på grund af från fonden utbekomna statslån vid årets början häftat till staten. Dylika förvaltningsbidrag beviljades därefter för åren 1906, 1907 och 1908.

Då vid 1908 års Riksdag vissa förändringar blefvo vidtagna i de för egnahemslånerörelsen gällande bestämmelser, medgafs äfven låneförmedlande aktiebolag och föreningar rätt att komma i åtnjutande af samma förvaltningsbidrag, därvid såsom grundval för beräkningen af bidraget skulle godkännas äfven de statslån, som dessa låneförmedlare redan förut fått sig beviljade.

Förvaltningsbidragen utgingo äfven under år 1909 i enlighet med af Riksdagen lämnadt medgifvande från egnahemslånefondens kapitaltillgång.

Då emellertid en dylik anordning syntes mindre lämplig, bland annat på den grund att fondens kapital därigenom så småningom förminskades, under det att fondens skuld till riksgäldskontoret förblef oförändrad, beviljade 1909 års Riksdag på framställning af Eders Kungl. Maj:t till bestridande af ifrågavarande förvaltningsbidrag på extra stat för år 1910 ett förslagsanslag af 75,000 kronor samt 1910 års Riksdag, likaledes på framställning af Eders Kungl. Maj:t, på extra stat för år 1911 ett förslagsanslag af 95,000 kronor. Vid beräkning af anslagens storlek utgick man från att låneförmedlarnas icke förfallna kapitalskuld vid 1910 och 1911 års början komme att uppgå till respektive omkring 15,000,000 och 19,500,000 kronor.

Jämväl för år 1912 synas medel böra af Riksdagen äskas till bestridande af ifrågavarande förvaltningsbidrag. Det härför erforderliga beloppet lärer emellertid enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 30 december 1910 böra i riksstaten uppföras såsom driftkostnad för egnahemslånerörelsen och afräknas å egnahemslånefondens bruttoafkastning.

Beträffande driftkostnadernas belopp, hvilket uppenbarligen måste höjas allt efter som lånerörelsen ökas, anhåller jag få erinra, att enligt

den af statskontoret gjorda beräkning, på hvilken fördelningen af förvaltningsbidragen för år 1911 grundat sig, låneförmedlarnas ej till betalning förfallna kapitalskuld vid början af samma år uppgick till 17,882,760 kronor 25 öre. Då för år 1911 hela det belopp af 5,000,000 kronor, hvaröfver Eders Kungl. Maj:t för samma år ägt förfoga, blifvit af Eders Kungl. Maj:t för ändamålet disponeradt, skulle följaktligen vid 1912 års början låneförmedlarnas icke förfallna kapitalskuld kunna, oafsedt eventuella inbetalningar och amorteringar, beräknas till i rundt tal omkring tjugutvå miljoner kronor. Då någon förändring i de grunder, enligt hvilka förvaltningsbidragen hittills beräknats, icke synes böra äga rum, skulle under sådana förhållanden förvaltningsbidragen under år 1912 komma att uppgå till ett belopp af omkring 110,000 kronor. Såsom jag förut denna dag vid anmälande af frågan om kapitalökning för egnahemslånefonden haft tillfälle erinra, har fondens afkastning år 1912 efter afräknande af berörda driftkostnadsbelopp, 110,000 kronor, beräknats till 840,000 kronor.»

Utskottet.

Då fortfarande i likhet med hvad förut skett egnahemslåneförmedlarna torde böra beredas förvaltningsbidrag samt ifrågavarande framställning, som till formen är betingad af den nya i årets statsverksproposition tillämpade uppställningen af riksstaten, i sak öfverensstämmer med Riksdagens föregående beslut i ämnet, hemställer utskottet,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Fiskerilånefonden.

Motion om driftkostnader för fiskerilånefonden.

4:o) I två särskilda motioner, nr 107 i Första kammaren och nr 361 i Andra kammaren, hafva herr *M. Lyckholm* m. fl. och herr *Carl L. Olausson* m. fl. sammanstämmande hemställt, att Riksdagen måtte för beredande under år 1912 af bidrag till förmedlare af lån från fonden för fiskerinäringens befrämjande för betäckande af för dem genom lånerörelsen uppkommande kostnader och möjliga förluster med belopp, motsvarande för hvarje låneförmedlare en half procent af den ej till betalning förfallna kapitalskuld, hvari låneförmedlaren på grund af från lånefonden utbekomna statslån vid samma års början häftat till staten,

såsom driftkostnader under nämnda år för nämnda fond förslagsvis bevilja ett belopp af 10,000 kronor, att utgå direkt af fondens afkastning.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för detta förslag tillåter sig utskottet att hänvisa till motionerna.

Utskottet. Syftet med ifrågavarande motioner är att bereda förmedlarna af lån ur fiskerilånefonden enahanda förmån af bidrag för betäckande af för dem genom lånerörelsen uppkommande kostnader och möjliga förluster, som tillkommer egnahemslåneförmedlarna; och anföra motionärerna såsom hufvudsakligt skäl härför, att vid förmedlingen af fiskerilån möjligheten af förluster är betydligt större än samt arbetet och besväret fullt lika stora som vid egnahemslåneförmedlingen. Beträffande förlusterna vid förmedlingsrörelsen vill utskottet icke bestrida, att faran därför vid fiskerilånen är i sig själf måhända större än vid egnahemslånen, ehuru densamma på grund af lånerörelsens, med undantag endast för Göteborgs och Bohus län, förhållandevis ringa omfattning praktiskt taget ej torde kunna jämställas med risken vid egnahemslånerörelsen. Vidkommande det med lånerörelsen förenade arbetet och besväret, d. v. s. själfva låneförmedlarnas, torde detsamma vara långt mindre för ett lån ur fiskerilånefonden än för ett lån ur egnahemslånefonden. Men det är emellertid ej såsom något slags ersättning för låneförmedlarens möda, som förvaltningsbidragen vid egnahemslånerörelsen medgifvas, utan, såsom ofvan nämnts, för betäckande af — utom möjliga förluster — för förmedlaren genom lånerörelsen uppkommande *kostnader*. Och i detta afseende förefinnes en väsentlig skillnad emellan de båda ifrågavarande slagen af lånerörelse. Sålunda måste egnahemslåneförmedlaren ofta föranstalta om besiktning å stället af lägenhet, för hvilken lån sökes, samt för hvarje särskildt lån låta genom sakkunnig person granska lägenheten rörande lagfarts- och inteckningshandlingar äfvensom meddela lånesökanden upplysningar och råd i sistberörda och äfven andra afseenden, hvilket allt åsamkar låneförmedlaren afsevärda kostnader. Liknande eller andra kostnader torde däremot endast i mycket ringa omfattning förekomma vid fiskerilånerörelsen. På grund häraf, och då utskottet, med hänsyn till den försiktighet, som vid lånerörelsens handhafvande nödvändigtvis måste iakttagas, icke kan annat än ställa sig synnerligen tveksamt gentemot att, såsom ett bifall till motionerna skulle innebära, befria låneförmedlarna, som ensamma besluta angående låneansökningarna, från — att

döma af en uppgift i motionerna — så godt som hela den nuvarande lånerisken, får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motioner icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 maj 1911.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Reservation

vid *punkt 4* (ang. driftkostnader för fiskerilånefonden):

af herrar grefve *R. G. Hamilton* och *N. Persson;* samt

af herrar *H. Andersson, G. A. E. Kronlund* och *C. H. Wallentin,* hvilka ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till den i punkten omförmälda motionen.

Det skulle här antecknas, att herrar *E. A. Lindblad* och *A. H. Fahlén* icke deltagit i behandlingen och herr *G. Jansson* icke i den slutliga behandlingen inom utskottet af ifrågavarande ärenden.